אמר רבה זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה רב אשי אמר בעלמא לעולם אימא לך לית לה כלל ושאני הכא שהרי כנסה ראשון וניחוש שמא תחתיו זינתה אמר רב שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר ואיכא דמתני לה אמתניתין בתולה אלמנה גרושה חלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולין בתולה מן הנישואין היכי משכחת לה כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה אמר רבה זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה רב אשי אמר לעולם אימא לך בעלמא לית לה כלל ושאני הכא שהרי נכנסה לחופה וליחוש שמא תחתיו זינתה אמר רב שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר מאן דמתני לה אברייתא כל שכן אמתניתין ומאן דמתני לה אמתני' אבל אברייתא לא משום דמצי אמר לה אנא אעדים סמכי: **מתני'** [א][א]האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה: **גמ'** מדקתני האוכל מכלל דאיכא דוכתא ביהודה נמי דלא אכיל אמר אביי ש"מ ביהודה נמי מקומות מקומות יש כדתניא א"ר יהודה [ב]ביהודה בראשונה היו מייחדין את החתן ואת הכלה שעה אחת קודם כניסתן לחופה כדי שיהא לבו גס בה ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו מעמידין להם שני שושבינין אחד לו ואחד לה כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו שושבינין ישנים בבית שחתן וכלה ישנים בה ובגליל לא היו עושין כן וכל שלא נהג כמנהג הזה אינו יכול לטעון טענת בתולים אהייא אילימא ארישא כל שנהג מיבעי ליה אלא אסיפא כל שלא מושמש מיבעי ליה אמר אביי לעולם ארישא ותני כל שנהג אמר ליה רבא והא כל שלא נהג קתני אלא אמר רבא הכי קאמר כל שלא נהג מנהג גליל בגליל אלא מנהג יהודה בגליל אינו יכול לטעון טענת בתולים רב אשי אמר לעולם [ב]אסיפא ותני כל שלא מושמש: **מתני'** אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת [ג]כהנים כתובתה מנה בית דין של כהנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים: **גמ'** תנא ואלמנת כהנים כתובתה מאתים והאנן תנן אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהנים כתובתן מנה אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא תקינו לבתולה ארבע מאות זוז ולאלמנה מנה

כיון

ואת אומרת כו'. דהא ודאי בחזקת בתולה כנסה דסמך אעדים וקאמר אין יכול להפסידה מנה הראוי לאלמנה מן הנישואין: **וניחוש שמא תחתיו זינתה.** [ד]אמתניתין פריך דקתני אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מזקיקין ליה לבא לבית דין ולא יתברר הדבר אם תחתיו זינתה אם לא ושמא אסורה היא לו בשלמא אהך דלעיל דאמרן כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה לא מקשינן דאיכא למימר כשבא לבית דין ובאו עדים שזינתה קודם לכן אבל הכא קתני אין יכול לטעון מתוך כך לא יבא לב"ד: **כשקידש ובעל לאלתר** גרסינן ולא גרסינן כשקידש לאלתר ובעל לאלתר. שלא פירש ממנה בין קידושין לבעילה דודאי לא תחתיו זינתה: **ואיכא דמתני לה.** להא דרבה ורב אשי ורב שרביא אמתני': **ואת אומרת.** מדקתני מתני' אין להן טענת בתולים: **וליחוש שמא תחתיו זינתה.** ואמאי תני אין להן טענת בתולים: **מאן דמתני לה.** להא דרבה ורב אשי אברייתא: **כ"ש אמתני'.** דכיון דאברייתא אע"ג דאמרו עדים לא נסתרה לראשון ושני זה בחזקת בתולה כנסה ואפילו הכי אהדר ליה רב אשי לרבה לעולם לא תשמע כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה דשאני הכא שהרי כנסה ראשון כל שכן אמתניתין דלא הבטיחוהו עדים על כך איכא למתנייה לדרבה ומאי דאהדר ליה רב אשי: **ומאן דמתני לה.** דרבה ורב אשי אמתניתין: **אבל אברייתא לא.** מתני להו דמברייתא ודאי שפיר ש"מ זאת אומרת דרבה ועלה לא הוה לרב אשי לאהדורי שאני הכא שהרי כנסה ראשון דמאי אמר אנא אעדים סמכי וכיון דקתני אין השני יכול לטעון טענת בתולים שמעינן ודאי דזאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה: **מקומות מקומות יש.** שחלוקין במנהגם ונפקא מינה דהיכא דלא נהיגי לייחד יכול לטעון: **כדתניא.** דמקומות מקומות יש: **למשמש.** לפשפש ולמשמש במעשיהן באותו הלילה שלא יקלקלו זה את[ה] זה במעשיהם בתרמית שלא יראה זה דם בתולים ויאבד וזו לא תביא מפה שיש עליה טיפי דמים. ובמקום שנהגו למשמש לא נהגו לייחד דאילו במקום שנהגו לייחד מאי מישמוש בעי הרי אין שם טענת בתולים. אלמא ביהודה מקומות מקומות יש: **אילימא ארישא.** אמנהג דמייחדין: **כל שנהג להתייחד מיבעי ליה.** דאין יכול לטעון: **אלא אסיפא.** אמנהג דמשמוש שושבינין: **כל שלא מושמש מיבעי ליה.** דהטוען טענת בתולים הוא הבעל והוא אינו נוהג מישמוש שנו [שאינו תלוי בבעל] אלא על אבי הכלה למשמשו שלא יאבד את בתוליה ומשמוש בכלה שלא תביא דם מן החוץ תלוי בבעל והיכי תני כל בעל שלא נהג מישמוש אינו יכול לטעון טענת בתולים כ"ש דאם לא נהג לשמש והם מישמשו אותו דיכול לטעון הכי איבעי ליה למתני כל שלא מושמש אינו יכול לטעון דשמא ראה ואבד: **אלא אמר רבא.** האי כל שלא נהג אמנהג דגליל קאי דתנא בברייתא ובגליל לא היו עושין כן ועלה קאי כל שלא נהג כמנהג הזה בגליל אלא נתייחד כמנהג שביהודה אינו יכול לטעון: **מתני' אלמנת כהנים.** אלמנה בת כהן: **היו גובין לבתולה.** בת כהן כשנישאת לכהן וכ"ש כשנישאת לישראל: **גמ' שתי תקנות הוו.**

אמר רבה ואת אומרת. נראה דהכא גרסינן רבה דהא רבא קאמר לעיל דמקח טעות לגמרי משמע ואי גרסינן הכא רבא א"כ תיקשי מתניתין רישא לסיפא דהא זאת אומרת איכא למידק נמי ממתניתין כדאמרינן בסמוך אלא ודאי נראה דהכא גרס רבה דרבא דאמר לעיל מקח טעות לגמרי משמע יפרש כמו רב אשי: **כנסה** בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה מנה. והא דקתני שהרי כנסה ראשון פירש ריב"ס דהכי משמע ליה אין לשני טענת בתולין לחסרה מכתובתה כלום שהרי כנסה ראשון וגרם להיות כתובתה מנה ואינו יכול לחסרה כלום מאותה מנה דלא מהניא טענת בתולין אלא ממנה דבתולין: **שאני הכא** שהרי כנסה ראשון. ולדעתא דבעולה נישאת ואע"ג דעדים מעידים שלא נבעלה אינו סומך על זה מאחר שהיו נישואין וסבר לשכבה אומרים כן: **וניחוש** שמא תחתיו זינתה. אין לומר דפריך אמאי אינו יכול לטעון טענת בתולים לאוסרה עליו ניחוש באשת כהן שמא תחתיו זינתה דליכא אלא חדא ספיקא ספק תחתיו ספק אין תחתיו דהא מלי לשנויי דהא דאינו יכול לטעון היינו להפסידה מכתובתה דאיכא ספק ספיקא דאפי' תחתיו אימור באונס הוה ואין זה דוחק דלעיל נמי מפרש אינו יכול לטעון טענת בתולים הכי דקאמר למאי אי לאוסרה עליו ביהודה אמאי לא כו' אלא אכתובה פריך אמאי אינו מפסיד לה ונראה לר"י דלרב אשי פריך כיון דבעלמא אית ליה דאין לה כלום והכא יש לה לפי שכנסה ראשון א"כ יבא לידי איסור שזה האיש סבור כיון שזו יש לה אע"ג דבעלמא לית לה אם כן מחזקינן אותה ודאי בעולה מבעל ראשון ואדעת כן רוצים לומר שנשאתי ונכנס אטרח לבית דין שודאי לא יאסרוה עלי ולכך היה לנו להפסיד כתובתה שיבא לב"ד ולא יטעה לומר שמותרת לו ואפי' באשת ישראל יש לנו להפסידה גזירה שילאה כהן שזו לא תאבד כתובתה ויסבור אף נשאו כן ולא יבא לב"ד אבל לרבה לא פריך מידי כיון דבעלמא נמי יש לה ליכא למיטעי: **כגון** שקידש ובעל לאלתר. וכן צריך נמי להעמיד שהראשון אחר שקידש כנסה לאלתר ומת מיד ועדים מעידים שלא זינתה תחתיו דאם נבעלה תחת הראשון הרי נבעלה לפסול לה ואסורה לכהונה[ו]: **שתי** תקנות הוו. וליכא למימר דחדא תקנה הואי ומתני' קודם תקנה וברייתא לאחר תקנה שתיקנו לאלמנה מאתים דהא חזינן השתא דלית להו מאתים וליכא למימר נמי דמעיקרא כי תקינו לבתולה ארבע מאות תקינו גם כן לאלמנה מאתים דאין סברא לתקן לאלמנה מאתים אם לא אחר שראו צורך דמזולזלי בהו [הילכך מעיקרא לא רצו לשנותה משאר אלמנה וכיון דחזו דקא מזולזלי בהו ראו שהיה צורך תקון להם מאתן וכיון דחזו דפרשי מינייהו אהדרינהו למילתייהו] ולכך הוצרך לומר שתי תקנות הוו:

דמזולזלי

מסורת הש"ס

א) [לעיל ט:], ב) [תוספתא פ"א], ג) [כמשנה שבמשניות איתא כהן], ד) נ"ל אברייתא, ה) בס"ח: על, ו) [רב אשי אומר תני כל שלא מושמש. אומר רבינו יצחק בן רבינו מאיר דרב אשי פליג ארב נחמן דלית לי' חזקה דאין אדם טורח כו' כדפי' לעיל. ור"ת אומר דלא פליג דדוקא ביהודה שנהגו לשמש ואירע שלא משמש אינו יכול לטעון דדומה לדבר שהוא כרמאות נילגל שלא מישמשוהו וכן משמע קצת דהא קתני ביהודה אינו יכול לטעון הא בגליל מצי טעין כדדייק לעיל אע"ג דבגליל לא היו מתשמשין כדקתני בברייתא ומיהו יש לפרש הא בגליל מצי טעין היינו אם אירע שמישמשוהו וע"כ צריך לפרש כן למאי דדחי לעיל לא דקא טעין טענת דמים ולא אמרי' חזקה דאין אדם טורח כו'],

◆

מוסף רש"י

האוכל אצל חמיו. כימים שבין אירוסין לנשואין (לעיל ט.). **אינו יכול לטעון טענת בתולים.** כשתכנס לחופה (שם). **מפני שמתייחד עמה.** ביהודה היו מייחדין אותם (שם). **כדי שיהא לבו גס בה.** כלומר רגיל ומלמד עמה שלא יהיו בושין זה מזה בבעילת מצוה, הלכך חיישינן דלמא בעיל (יבמות מא.). **למשמש את החתן ואת הכלה.** כלומר לבקר אחריהם שלא יעשו בה מנהג רמאות בטענת בתולים (לעיל ו:).

◆

תוספות רי"ד

אמר רבא זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה. פי' כיון שהעדים מבררים ומעידים שלא בא עליה כשכנסה (ראשון) א"כ בחזקת בתולה כונסה וש"מ כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה. ר"א אמר בעלמא לעולם אימא לך דלית לה מידי ושאני הכא שכבר כנסה הראשון. פי' ואע"פ שמעידים העדים שלאחר שכנסה לא בא עליה יש לומר כיון שנתרצית לו לכונסה מאותה שעה היא נשאת לו. והל' כרב אשי דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כלום ורבא נמי הכי אמר לעיל במאי דתנן הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים וכו' ואמר רבא מקח טעות לגמרי משמע ולית לה כלל. והכא דקאמר זאת אומרת דייקא בעלמא סבר לדייק מינה ולמימר דתנא דהאי מתניתא ס"ל הכי וליתא אלא כדתרצה רב אשי. ומקשה וליחוש שמא תחתיו זינתה וא"ר שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר. פי' כל היכא דהיא טוענת טענת ברי ובעל טוען טענת שמא כגון תחתיך נאנסתי או מוכת עץ אני נאמנת ושקלא כתובה ושריא לבעלה כדלקמן ואפילו ר' יהושע דאמר לקמן בראוה מדברת חיישינן שמא נבעלה לנתין ולממזר דוקא להנשא לכהונה אבל לאוסרה על בעלה בייחוד בעלמא הא אמרי' לקמן דמודה ר"י דלא אסרה לה אפי' אם הוא כהן והי"ג אילו טענה האשה ואמרה שבעלי בא עלי קודם נשואין לא הוה מקשי' וליחוש שמא תחתיו זינתה דהיא נאמנת אלא התנא לא שנה טענת האשה אלא כי טענה הכי ואפ"ה אומר' לו ב"ד שאינך יכול לטעון טענת בתולים שמא בא עליה קודם נשואין משעה שנישאו והיא אומרת שהאשה אינה יודעת לטעון. וי"ל שלפפרש היה מערה בה והוציא

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פי"א מהל' אישות הלכה ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן סח סעיף ה:

עה ב טוש"ע שם ס"ב:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

בתוליה ולא הרגישה שלא עלו במטה כדרך חתן וכלה אלא עד אז היה מערה בה ולא שחה לבה ולא ידעה ומ"ה פריך וליחוש שמא תחתיו זינתה דהניחא שלא להפסידה כתובתה אמרי' שמא בעלה בא עליה ולא תפסיד כתובה מספק אבל מספקא תאסר עליו כיון שעדים מעידים שלאחר שכנסה לא בא עליה והיא נמי לא טענה טענה ודאית תאסר עליו מספק שמא תחתיו זינתה ולהכי איצטריך רב שרביא לומר שקידש ובעל לאלתר שיצאנו מזה הספק ויש כאן ספק שמא בעולה היתה מקודם לכן והרי מקחו מקח טעות בזה הספק אנו תולין כי בעלה בא עליה ואין כאן מקח טעות א) פי' המורה וניחוש שמא תחתיו זינתה אמתניתין פריך דקתני אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מזקיקין ליה לבוא לב"ד ולא מתברר אם זינתה תחתיו אם לאו ושמא אסורה לו דבשלמא אהך דלעיל דאמרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה לא מקשי' דא"ל כשבא לב"ד באו עדים שזינתה קודם לכן אבל הכא קתני אין יכול לטעון מתוך כך לא יבא לב"ד אמר רב שרביא כשקידש ובעל לאלתר. פי' שלא פירשה ממנו בין קידושין לבעילה דודאי לא ניחוש לזינתה: **מתני'** האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה. אחד אלמנת ישראל ואחד אלמנת כהנים כתובתן מנה ב"ד של כהנים היה גובין לבתולה ד' מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים: תניא א"ר יהודה בראשונה ביהודה היה מיחדים את החתן ואת הכלה שעה אחת קודם כניסתן לחופה כדי שיהיה לבו גס בה ובגליל לא היו עושים כן. ביהודה בראשונה היה מעמידים להם שני שושבינים אחד לו ואחד לה כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה פי' למשמש ולפשפש באותו הלילה במעשיהן שלא יקלקלו זה על זה שלא יראה זה דם בתולים ויאבד וזו תביא מפה שיש עלי' טפת דם ובגליל לא היו עושין כן. פי' גם ביהודה הי' מקומות שלא היו מיחדין. ושם היו מעמידים שושבינין דאי במקום שהיו מייחדים לא יועילו שושבינין שהרי אין שם טענת בתולים. ביהודה בראשונה היו שושבינים ישנים בבית שחתן וכלה ישנים בו ובגליל לא היו עושים כן. וכל שלא נהג כמנהג זה אינו יכול לטעון טענת בתולים. שהרי נתיחד עמה. אבל נהג מנהג גליל ולא נתייחד יכול לטעון ואע"פ שלא היו שם שושבינים יכול לטעון ומהימן מה"ה ורב אשי פי' כל שלא משמש ביהודה אינו יכול לטעון פי' כיון שהכל ממשמשים והוא לא משמש אמרי' לכתחלה בשעה כדי להעליל עלילה עלי' אבל בגליל שלא נהגו מצי טעין אע"פ שלא משמש. ושמואל דאמר נאמן להפסידה כתובתה בטענת פתח פתוח דליכא למימר עלה דמלתא להתחבר ע"י שושבינים. וכגון שהיתה בוגרת שכלו בתוליה או אם היתה ממשפחת דורקטי אבל בטענות דמים אם נהגו למשמש ולא משמש אינו נאמן ובמקום שלא נהגו למשמש נאמן:

א) נ"ל והמורה פירש. ור"ל דרש"י ז"ל פירש.